

Գ Ի Տ Ա Կ Ա Ն Կ Յ Ա Ն Ք

«ՋԱՀՈՒԿՅԱՆԱԿԱՆ ԸՆԹԵՐՑՈՒՄՆԵՐ» ԳԻՏԱԿԱՆ ՆՍՏԱՇՐՋԱՆ

2024 ապրիլի 26-ին ՀՀ ԳԱԱ Հ. Աճառյանի անվան լեզվի ինստիտուտում տեղի ունեցավ «Ջահուկյանական ընթերցումներ» խորագրով հերթական գիտական նստաշրջանը:

Բացման խոսքով հանդես եկավ ինստիտուտի տնօրեն Վիկտոր Կատվալյանը՝ կարևորելով «Ջահուկյանական ընթերցումներ» գիտաժողովի դերը հայերենագիտության զարգացման գործում:

Գիտաժողովի մասնակիցներին ողջունեց և արդյունավետ աշխատանքային օր մաղթեց ՀՀ ԳԱԱ ՀՀԳ բաժանմունքի ակադեմիկոս-քարտուղար, ակադեմիկոս Յու.Սուվարյանը: Նա բարձր գնահատեց «Ջահուկյանական ընթերցումներ» խորագրով գիտական միջոցառումների կազմակերպման շարունակականությունը և առաջարկեց նախապատրաստական աշխատանքներ ծավալել համանուն հանդեսը միջազգային գիտաշափական շտեմարաններում ընդգրկելու համար:

Գիտական նստաշրջանին բազմաբնույթ հետաքրքրական գեկուցումներով հանդես եկան ԳԱԱ լեզվի, պատմության, հնագիտության և ազգագրության ինստիտուտների, Երևանի պետական, Խ.Աբովյանի անվան հայկական պետական մանկավարժական համալսարանների, «Տաթև» գիտակրթական համալիրի գիտաշխատողներ, հետազոտողներ: Զեկուցումները վերաբերում էին հայոց լեզվի պատմության, ստուգաբանության, բարբառագիտության, արդի հայերենի հնչյունաբանության և քերականագիտության

տարբեր հիմնախնդիրների, ինչպես նաև համակարգչային լեզվաբանությանը, էլեկտրոնային շտեմարաններին, մայրենիի անադատության պահպանմանն առնչվող հարցերի:

Խոսքի դադարը որպես հնչերանգի բաղադրիչ ներկայացրեց լեզվի ինստիտուտի գիտաշխատակից Գայանե Գրիգորյանը: Լեզվի ինստիտուտի գիտաշխատակից Լուսինե Ղամոյանի զեկուցումը վերաբերում էր թանկարժեք քարերին և դրանց մոզական ու առողջարար նշանակություններին: Գրական արևմտահայերենի բայական համակարգի տեղաշարժերն ըստ արևմտահայերենի առկա դասագրքերի առանձնացրեց ԳԱԱ պատմության ինստիտուտի գիտաշխատակից Անի Ֆիշենկճյանը:

Արվեցին նաև հայերենի բառապաշարին վերաբերող ստուգաբանական դիտարկումներ: «Թաքուն, քողարկված» հասկացության բայանվանական և գոյականական դրսևորումները վաղնջահայերենից եկող մի արմատի հայ-իրանական ստուգաբանական քննության լույսի ներքո դիտարկեց ԳԱԱ հնագիտության և ազգագրության ինստիտուտի գիտաշխատակից Տորք Դալալյանը, «Տաթև» գիտակրթական համալիրի լեզվաբանության բաժանմունքի ղեկավար Հովհաննես Զաքարյանի զեկուցումը վերաբերում էր «Բեկոր» իմաստով հայերեն մի քանի բառերի ստուգաբանությանը: Զեկուցումներ հնչեցին հայոց լեզվի պատմությանն առնչվող տարբեր հարցերի վերաբերյալ ևս: Սոմատիկ բաղադրիչներով վերլուծական կառույցների տիպաբանությունը հայերենում ներկայացրեց Խ.Աբովյանի անվան ՀՊՄՀ լեզվաբանական հետազոտությունների լաբորատորիայի ղեկավար Լալիկ Խաչատրյանը, իսկ Արցախի տեղանվանական համակարգի պատմության շրջանաբաժանման իր փորձը՝ լեզվի ինստիտուտի գիտաշխատակից Լուսինե Մարգարյանը: Լեզվի ինստիտուտի գիտաշխատակից

Հայկանուշ Հովհաննիսյանի զեկուցման թեման էր «Անանիա Շիրակացին և նրա «Տիեզերագիտություն և տոմար» աշխատության համաքարքառը»:

Բարբառագիտությանը վերաբերող զեկուցումները առնչվում էին Շիրակի մարզի խոսվածքներին բնորոշ մի քանի բառերի գործածությանը (Վիկտոր Կատվալյան), նույն մարզում գործածվող՝ Բասենի խոսվածքի քերականական առանձնահատկություններին (ԼԻ գիտաշխատակից Հասմիկ Խաչատրյան), Նախիջևանի տարածքում Մարաղայի բարբառի խոսվածքներին (ԼԻ գիտաշխատակից Արտակ Վարդանյան):

Լեզվի ինստիտուտի գիտաշխատակից Ֆրիդա Հակոբյանն անդրադարձավ համակարգչային լեզվաբանության արդի խնդիրներին, իսկ արևելահայերենի ազգային կորպուսը (ԱՐԵՎԱԿ) կորպուսային լեզվաբանության տեսանկյունից դիտարկեց ԵՊՀ դասախոս Սարգիս Ավետյանը:

Լեզվի ինստիտուտի գիտաշխատակից Նազիկ Հովհաննիսյանն անդրադարձավ մայրենիի անադարտությունը պահպանելու խնդիրներին:

Նստաշրջանի արդյունքները քննարկելիս Էլույթ ունեցավ նաև Խ. Աբովյանի անվան ՀՊՄՀ Հայոց լեզվի և նրա դասավանդման մեթոդիկայի ամբիոնի վարիչ Վազգեն Համբարձումյան: Նա արժևորեց գիտական նստաշրջանը և որոշ զեկուցումների վերաբերյալ շահեկան դիտարկումներ արեց:

Նստաշրջանի աշխատանքներն ամփոփեց ինստիտուտի տնօրեն Վիկտոր Կատվալյանը: Նա նշեց, որ հնչած զեկուցումները աչքի էին ընկնում թեմատիկ բազմազանությամբ, հագեցած էին փաստական հարուստ նյութով, գիտական վերլուծությունները մեծ մասամբ համոզիչ էին: Նա մեկ անգամ ևս կարևորեց համանուն

պարբերականի հրապարակումը և անհրաժեշտ մակարդակի ա-
պահովումը միջազգային գիտաչափական շտեմարաններում ընդ-
գրկվելու համար:

ՀՀ ԳԱԱ Հ. Աճառյանի անվան լեզվի ինստիտուտի
արդի հայերենի բաժնի
ավագ գիտաշխատող Վարսիկ Ներսիսյան